

*§ 7–0. Дзяржавы Ранняга і Высокага сярэднявечча на Захадзе

1. Асаблівасці грамадскага развіцця германскіх плямёнаў у першыя стагоддзі новай эры. У першыя стагоддзі новай эры германскія плямёны знаходзіліся на стадыі фарміравання сваіх сацыяльных і палітычных структур. Асноўнай адзінкай грамадства былі радавыя абшчыны, якімі кіравалі старэйшыны. Важную ролю ў жыцці плямёнаў адыгрывалі традыцыі і звычаі, якія перадаваліся з пакалення ў пакаленне. Эканоміка германцаў грунтавалася на сельскай гаспадарцы і паляванні, што забяспечвала іх самадастатковасць.

Германскія плямёны ў пэўнай ступені мелі паўкачавы лад жыцця. Гэта дазваляла ім прыстасавацца да змен клімату і рэсурсаў. Узаемадзеянне з Рымскай імперыяй спрыяла абмену культурнымі і эканамічнымі ідэямі. Рымляне апісвалі германцаў як смелых і ваяўнічых, што пацвярджалася частымі набегамі на рымскія тэрыторыі.

Сістэма вераванняў германцаў была паганская, падобная на іншыя індаеўрапейскія рэлігіі. Яны пакланяліся разнастайным багам, звязаным з прыродай і вайной. Германскія плямёны таксама мелі ўласныя абрады і рытуалы, што ўмацоўвала іх ідэнтычнасць. З цягам часу некаторыя плямёны пачалі аб'ядноўвацца ў буйнейшыя саюзы з больш складанымі формамі кіравання, што прадвызначыла з'яўленне будучых дзяржаў.

2. Рассяленне германскіх плямёнаў у Еўропе і Паўночнай Афрыцы. Рассяленне германскіх плямёнаў у Еўропе і Паўночнай Афрыцы ў IV–VII стст. азнаменавала значную трансфармацыю сацыяльна-палітычнага ландшафту старажытнага свету. Калі Заходняя Рымская імперыя пачала занепадаць, розныя германскія плямёны, у тым ліку вестготы, остготы, вандалы і франкі, шукалі новыя тэрыторыі для пражывання. Першапачатко-

Сям'я старажытных германцаў

1. Выкарыстоўваючы дадатковыя крыніцы, ахарактарызуйце адзін з кірункаў жыцця германскіх плямёнаў (напрыклад, вайна, эканоміка, рэлігійныя вераванні).
2. Чым адрознівалася грамадства старажытных германцаў ад грамадства Рымскай імперыі?

ва міграцыя была выклікана ціскам з боку гунаў, якія выціснулі гэтыя плямёны на рымскія землі, што прывяло да серыі міграцый, вядомых пад агульнай назвай «Вялікае перасяленне народаў». У 410 г. вестготы на чале з Аларыхам разрабавалі Рым, што паказала ўразлівасць некалі магутнай імперыі. Пазней вестготы пасяліліся на тэрыторыі сучаснай Іспаніі, заснаваўшы каралеўства, якое праіснавала больш за 200 гадоў.

„V стагоддзе было эпохай, калі рымляне рабіліся варварамі, варвары рабіліся рымлянамі і ў нейкі момант знерухомелі, пазіраючы адны на другіх“.

А. Тойнбі,
брытана-англійскі гісторык,
сацыёлаг, філосаф гісторыі
і культуролаг (XX ст.)

Як вы разумеете выказванне А. Тойнбі? Пра які перыяд ідзе гаворка?

Тым часам вандалы рушылі цераз Галію і ў 429 г. пераправіліся ў Паўночную Афрыку, захапіўшы і разрабаваўшы ў 439 г. Карфаген. Гэты горад зрабіўся іх базай для пірацтва і гандлю ў Міжземнамор'і. Каралеўства вандалаў уяўляла сабой адну з нямногіх паспяховых германскіх дзяржаў за межамі Еўропы. Праўда, яго існаванне было адносна нядоўгім. Яму кінула выклік Візантыйская імперыя, якая заваявала Паўночную Афрыку ў VI ст.

Остготы пад кіраваннем Тэадорыха Вялікага ўварваліся ў Італію ў 493 г. і заснавалі каралеўства, якое імкнулася спалучыць рымскія і германскія звычаі. У гэты перыяд таксама адбыўся ўздым франкаў. Пад кіраўніцтвам такіх правадыроў, як Хлодвіг, яны пачалі кансалідаваць уладу на тэрыторыі цяперашняй Францыі, аб'ядноўваючы розныя франкскія плямёны і навяртаючы іх

у хрысціянства. Гэтая акалічнасць адыграла вырашальную ролю ў хрысціянізацыі рэгіёна і спрыяла ўмацаванню ўлады франкаў.

Германскае рассяленне істотна змяніла культурнае і палітычнае аблічча Еўропы. Быў пракладзены шлях да ўзнікнення феадальных адносін, якія будуць асноўнымі ў Сярэдня вякі, і закладзеныя асновы будучых нацыянальных дзяржаў Еўропы. З цягам часу германскія плямёны перанялі многія рымскія адміністрацыйныя практыкі і царкоўныя структуры. Пачалося зліццё дзвюх культур — рымскай і старажытнагерманскай. Заняпад цэнтралізаванай рымскай улады дазволіў мясцовым правадырам і каралям стаць новымі ўплывовымі ўладарамі ў Еўропе.

Германскі фактар у гэты бурны перыяд гісторыі аказаў вялікі ўплыў на далейшы лёс Еўропы і Паўночнай Афрыкі. Ён адзначыў пераход ад антычнага свету да сярэднявечковай эпохі. Дзякуючы ўзаемадзеянню (як гвалтоўнаму, так і добраахвотнаму) з мясцовым насельніцтвам германскія плямёны зрабілі значны ўнёсак у культурную мазаіку агульнаеўрапейскай культуры, які захаваўся да нашых дзён.

3. Утварэнне варварскіх дзяржаў. Утварэнне варварскіх дзяржаў у Сярэднявеччы стала важным этапам у гісторыі Еўропы, асабліва пасля падзення Заходняй Рымскай імперыі. Перыяд з V да VIII ст. адзначаны масавымі міграцыямі народаў, што прывяло да фарміравання новых палітычных утварэнняў. Вестготы, остготы, франкі і іншыя германскія плямёны заснавалі ўласныя дзяржавы на тэрыторыі былой Рымскай імперыі.

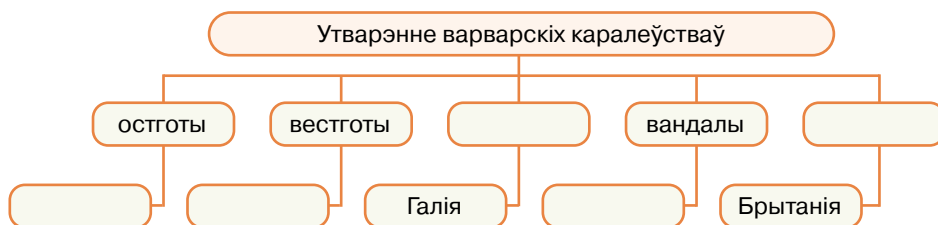
Адной з першых і найбольш значных варварскіх дзяржаў было Каралеўства вестготаў, што паўстала на тэрыторыі цяперашняй Іспаніі. Вандалы, захапіўшы Паўночную Афрыку, сталі вядомыя сваімі марскімі набегамі. Франкскае каралеўства, заснаванае Хлодвігам I, паклала пачатак адзінству франкаў і стала асновай будучай Францыі. Франкі,

1. Якія асноўныя прычыны міграцыі германскіх плямёнаў у IV–VII стст.?
2. Чаму Карфаген стаў важнай базай для вандалаў?
3. Як паўплывалі германцы на развіццё еўрапейскай культуры і традыцый?

прыняўшы хрысціянства, наладзілі сувязі з Рымам і хрысціянскім светам, што паспрыяла іх палітычнай легітымачыі. Усе тыя дзяржавы часцяком сутыкаліся адна з адной, што вяло да войнаў і канфліктаў. Аднак, нягледзячы на гэта, яны таксама спрыялі абмену культурнымі і гандлёвымі сувязямі.

У гэты ж час на тэрыторыі Брытаніі ўтварылася некалькі каралеўстваў, такіх як Мерсія, Уэсэкс, Нартумбрыя, якія таксама былі вынікам міграцыі англосаксаў. Гэтыя дзяржавы актыўна змагаліся за ўплыў і тэрыторыі, што спрыяла як палітычнай, так і культурнай разнастайнасці. Уяўленне пра «варвараў» як пра грубыя і прымітыўныя народы паступова саступала месца ўсведамленню іх ролі ў фарміраванні новай еўрапейскай цывілізацыі.

Скандынаўскія народы таксама адыгралі вялікую ролю ў стварэнні варварскіх дзяржаў, утварыўшы паселішчы ў Брытаніі, Ірландыі і нават на Русі. У IX–X стст. пачынаецца эпоха нарманскіх заваёў, вынікам якой стала ўтварэнне Нарманскага герцагства і іншых варварскіх дзяржаў. Такія дзяржавы часта будаваліся на ваеннай моцы, але з цягам часу развівалі свае культурныя і эканамічныя сувязі.

Папрацуйце з картасхемай «Рассяленне варварскіх плямёнаў у Еўропе і Паўночнай Амерыцы», змешчанай у вучэбным дапаможніку, запоўніце пропускі ў схеме.

Важным аспектам фарміравання варварскіх дзяржаў стала прыняцце хрысціянства, што паспрыяла ўмацаванню цэнтралізаванай улады і аб'яднанню плямёнаў. Хрысціянскія місіянеры адыгралі ключавую ролю ў гэтым працэсе, прасоўваючы адукацыйныя і культурныя традыцыі. У выніку варварскія дзяржавы зрабіліся часткай больш шырокай еўрапейскай цывілізацыі і стварылі новае аблічча сярэднявечнай Еўропы.

Такім чынам, утварэнне варварскіх дзяржаў у Сярэднявеччы было складаным і шматгранным працэсам, які змяніў палітычную карту Еўропы і паспрыяў стварэнню новай культуры.

4. Асаблівасці развіцця дзяржаў заходніх і паўднёвых славян. Развіццё дзяржаў заходніх і паўднёвых славян у перыяд Ранняга і Высокага сярэднявечча вызначалася шэрагам культурных, палітычных і сацыяльных фактараў.

У заходнеславянскіх рэгіёнах фарміраванне ранніх дзяржаў было знітавана з уплывам Свяшчэннай Рымскай імперыі і пашырэннем хрысціянства лацінскага абраду. Палякі і сілезскія плямёны былі асновай, на базе якой у X ст. паўстала польская дзяржава. Яе заснавальнік князь Мешка I з дынастыі Пястаў у 966 г. прыняў хрысціянства. Гэтая падзея стала паваротнай у гісторыі Польшчы. Яна прывяла Польскую дзяржаву ў адпаведнасць з заходнім хрысціянствам і ўмацавала сувязі з іншымі еўрапейскімі дзяржавамі. У склад Польскай дзяржавы ўвайшо шмат іншых заходнеславянскіх плямёнаў, што паспрыяла ўмацаванню ўлады і эканамічнай стабільнасці. У выніку аб'яднанне дазволіла ўсталяваць цэнтралізаваную манархію, на змену якой прыйшоў перыяд феадальнай раздробленасці (1138–1320 гг.).

Падобным жа чынам на Балканах у VII–VIII стст. фарміравалася дзяржаўнасць паўднёваславянскіх плямёнаў. Перыяд Ранняга сярэднявечча быў адзначаны стварэннем такіх дзяржаў, як Вялікае княства Сербія

Пералічыце асноўныя наступствы прыходу германскіх плямёнаў у Еўропу.

і Балгарская імперыя, якія зрабіліся дамінуючымі рэгіянальнымі дзяржавамі. Першая Балгарская імперыя, заснаваная ў канцы VII ст., адыграла важную ролю ў гісторыі славянскай культуры (напрыклад, стварэнне кірыліцы). Фарміраванне феадальнай сістэмы заканамерна прывяло да феадальнай раздробленасці ў паўднёvasлавянскіх дзяржавах.

Паўднёвыя славяне, таксама як заходнія, сутыкнуліся са значным знешнім уплывам, асабліва з боку Візантыйскай імперыі, што паўплывала на іх палітычныя структуры і культурныя традыцыі. Як у заходніх, так і ў паўднёвых славянскіх рэгіёнах пашырэнне хрысціянства адыграла вырашальную ролю ў аб'яднанні плямёнаў і ўсталяванні царкоўнай улады. Працэс хрысціянізацыі часта суправаджаўся заснаваннем манастыроў, якія рабіліся цэнтрамі пісьменства, асветы і культуры.

Заходнія славяне развілі асаблівую ідэнтычнасць пад уплывам суседніх германскіх і лацінскіх культур, тады як паўднёвыя славяне сфарміраваліся пад уплывам візантыйскіх і асманскіх узаемадзеянняў.

Такім чынам, развіццё дзяржаў заходніх і паўднёвых славян вызначалася перапляценнем племянной прыналежнасці з уплывам хрысціянства і знешняга палітычнага ціску. Гэтая акалічнасць у выніку прадвызначыла спецыфіку гістарычнага развіцця паўднёвых і заходніх славян у сярэднявекавы перыяд.

1. Вызначыце асноўныя этапы фарміравання дзяржаўнасці паўднёvasлавянскіх плямёнаў на Балканах у VII–VIII стст.
2. Чаму менавіта балгары стварылі першую дзяржаву сярод славян? Як на гэта паўплываў геаграфічны (геапалітычны) фактар?
3. Якім чынам прыняцце хрысціянства паўплывала на палітычнае і культурнае жыццё заходніх і паўднёвых славян?

